

תוכנית הקורס ורשימת קריאה לקורס

סמסטר 1 שנה 2023

בית ספר: בית ספר הארי רדזינר למשפטים LL.B.

ילדים ובני נוער במשפט

מרצים/ות:

עו"ד שרון ציונוב ssionov@runi.ac.il

מספר הקורס:	1989	סוג הקורס:	בחירה	שעות שבועיות:	2	נקודות זכות:	2
דרישות הקורס:	עבודה מסכמת	קוד קבוצה:	231198900	שפת לימוד:	עברית		

נושאי הקורס

הקורס יעסוק במעמדם של ילדים ובני נוער במשפט הישראלי מפרספקטיבה סוציולוגית, קרימינולוגית, היסטורית ותרבותית. במהלך הסמסטר נלמד את חוקי הנוער ונעמוד על מקורותיהם וננתח את התפתחות שיפוט הנוער בישראל ובעולם דרך קריאת טקסטים משפטיים וספרותיים ונצפה בסרטים באורך מלא ובקטעים מסדרות וספרים תיעודיים באמצעותם ננתח את מעמדם של ילדים ובני נוער בחברה ובהבניה החברתית של מעמדם ותפקידיהם בה.

מטרות הקורס

מטרת הקורס היא פיתוח חשיבה ביקורתית בכל הנוגע למעמדם התרבותי והמשפטי של קטינים במשפט הישראלי תוך התמקדות בבני נוער והקניית מושגי בסיס בתחום זה מפרספקטיבה רבת תחומית. בשיעורים נבחן את הכלים המשפטיים הקיימים להסדרת מעמדם של בני נוער בחברה, תוך דיון במספר סוגיות מרכזיות כהתייחסות מגדרית לילדים ובני נוער, ילדים כאוכלוסייה מוחלשת, גיל הנוערים בחברה הישראלית, ענישה מול טיפול ועוד.

מבנה ציון הקורס

10%- השתתפות בתרגילי כתיבה (הסבר מפורט יינתן בשיעור הראשון).

90%- עבודה מסכמת.

ניתן לצבור עד 5 נק' מיטיב בגין השתתפות פעילה בדיונים לאורך השנה ובגין הצטיינות בתרגילי הכתיבה וביוזמות שונות (לדוגמא, הצגת פרזנטציה בכיתה). ציון המיטיב יינתן לפי שיקול דעתה של המרצה. הסבר נוסף יימסר בשיעור הראשון. הנוכחות בשיעורים הינה חובה ולא יהיה ניתן לצבור ניקוד מיטיב במידה ונעדרתם/ יותר מהמותר על פי תקנון האוניברסיטה.

תפוקת למידה

עם השלמת הקורס בהצלחה תוכל הסטודנטית:

- לתאר ולהסביר את החוקים המרכזיים בתחום ילדים במשפט בישראל.
- לתאר ולהסביר את התפתחות שיפוט הנוער באנגליה ובישראל.
- בין מושגים מרכזיים שיילמדו כהבניה חברתית, נגישות למשפט, הזכות לייצוג ואחרים.
- להציע פתרונות משפטיים מגובים בהנמקה משפטית מסודרת, לשאלות דומות לאלה שהוצגו בחומר הנלמד ונדונו בשיעור בהתבסס על הידע שנרכש במהלך הקורס ועל בסיס חקיקה, פסיקה ועקרונות ייצוג ושיפוט נוער.
- להציע ניתוח ביקורתי בסיסי לשאלות הקשורות לפרשנות ראויה של מצבים ותכנים משפטיים על בסיס הנושאים שנלמדו בקורס.

שעות קבלת מרצה

ניתן לתאם שעת קבלה באמצעות המייל.

שעות קבלת מתרגל

אין תרגול בקורס זה

פרטי עוזר הוראה

אמיר פוליאק poliak.amir1@gmail.com

הערות נוספות

יש להתעדכן באתר הקורס לפני כל שיעור ולהגיע לאחר קריאת כלל החומרים הרלוונטיים לאותו השיעור.

1. כללי

- פריט חובה: חוק הנוער (שפיטה, ענישה וזרכי טיפול) התשל"א-1971.
- פריט חובה: חוק הנוער (טיפול והשגחה) התש"ך-1960.
- פריט חובה: חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות התשכ"ב-1962
- החוק והילד - קובץ חקיקה, מהדורה רביעית בעריכת דר' תמר מורג, עו"ד לימור סלומון, המועצה הלאומית לשלום הילד, התשס"ה-2005.
- אמנה בדבר זכויות הילד, CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD-1989, רשומות - כתבי אמנה 1038, כרך 31.
- דו"ח ועדת רוט לוי, הועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה, משרד המשפטים.
- אלי שרון, נוער בפלילים, המכון למחקרי משפט וכלכלה בע"מ 1998.
- אלי שרון, קטינים בסיכון, המכון למחקרי משפט וכלכלה, 1990.
- דוד רייפן, ייעוד ומטרה בבית משפט לנוער, תרבות וחינוך הוצאת ספרים, ת"א 1968.
- זכויות הילד והמשפט הישראלי (ד"ר מורג עורכת), רמות הוצאה לאור ת"א 2010.
- Muncie, j. (1999), **Youth and Crime – A Critical Introduction**, Sage publications, London
- Freeman "Children's Rights: A Comparative Perspective", (Dartmouth, 1996) p. 1
- Freeman & P. Veerman "The Ideologies of Children's rights", (Boston, 1992).
- Freeman "The Rights and Wrongs of Children" (London, 1983).

2. המצאת הילדות והתפתחות שיפוט הנוער

- סרט: אוליבר טוויסט, במאי רומן פולנסקי, 2005
- ספרות: הבושם, פטריק זיסקינד
- פריט חובה: פוסטמן נ., אבדן הילדות, ספרית פועלים, התשמ"ו-1986, חלק ראשון - המצאת הילדות, עמ' 15-60.
- ד"ר דוד רייפן, ייעודו של בית המשפט לנוער, פרק ראשון, עמ' 29-38.
- פריט חובה: שרון ציונוב, התפתחות שיפוט הנוער בישראל (לא פורסם)
- שרון ציונוב, פניקה מוסרית ועבריינות נוער (לא פורסם).
- Muncie, j. (1999), Youth and Crime – A Critical Introduction, Sage publications, London
- Histories of the Deprived and the Deprived : פרק 2

Elizabeth s.scott, (2000) The legal construction of
childhood, in A century of Juvenile Justice, The university
of Chicago press, p.129

3. ילדים כאוכלוסייה מוחלשת

- סרט: הכל מתחיל היום, במאי ברטראן טברנייה, צרפת 1999
- סרט: סאלם בומביי, במאית מירה נאיר, הודו 1988
- סרט: ילדי גן העדן, במאי מנייד מנידי, איראן 1997
- פריט חובה: אייבל, פלייסטנר, סאראט היווצרותם של סכסוכים והשתנותם: מתן שם, הטלת אשם, עמידה על זכות... מעשי משפט ג' 17 (2010)
- אלבטן, י. נגישות האוכלוסיות המוחלשות בישראל למשפט, עלי משפט, (ג), 497-530

4. הפרטה מול שוויון בחינוך

- סרט: מחכים לסופרמן, במאי דייוויד גונגהיים, ארה"ב 2010.

5. ייצוג ילדים

- כללי
 - סרט: הלקוח, במאי ג'ואל שומאכר, ארה"ב 1994.
 - סרט: ספר הדקדוק הפנימי, במאי ניר ברגמן, ישראל 2010.
 - סרט: באזז, ישראל 1998.
 - סרט: ילדה של אף אחד, במאי פיטר קומינסקי, בריטניה, 1997.
 - ספר: יש ילדים זיגזג, דוד גרוסמן, ישראל תשנ"ד, 1994, הוצאת הספריה החדשה.
 - ספר: מישהו לרוץ איתו, דוד גרוסמן, ישראל תש"ס, 2000, הוצאת הספריה החדשה.
 - Hunt Federle, K, The Ethics of Empowerment: Rethinking the Role of Lawyers in Interviewing and Counseling the Child Client, 64 **Fordham Law Review**, 1655, (1995-1996).
- הליכים פליליים
 - חוק הסנגוריה הציבורית, התשנ"ו- 1995 .
 - תקנות הסנגוריה הציבורית (זכאות לייצוג קטינים נוספים), התשנ"ח- 1998.
 - חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) התשל"א 1971, בדגש על תיקון 14
 - חוק זכויות הקורבן
 - דפנה ארגוב, דליה בן רבי, השתתפות ילדים

- בחקיקה: התייעצות עם נערים שעברו את ההליך הפלילי, ג'וינט-מכון ברוקדייל המרכז לילדים ונוער. (הוגש לוועדה לבחינת עקרונות היסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה).
- רנית חיימוב-אילי, ד"ר נתי רונאל (2001) המצוי והרצוי: ההליך הפלילי בעיני נוער עובר חוק ונוער שחוזה קורבנות, המרכז הבינתחומי לילדים ונוער, ביה"ס לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל, אונ' ת"א. (הוגש לוועדה לבחינת עקרונות היסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה).
 - פריט חובה: משרד המשפטים, הסנגוריה הציבורית, הקוד האתי לייצוג בני נוער בפלילים, בשיתוף עם אוניברסיטת תל אביב, הפקולטה למשפטים- המשפט בשרות הקהילה, תשס"ח-2008.
 - נוכחות הורים בחקירת בניהם במשטרה, עבריינות וסטייה חברתית, ח' תש"ם, עמ' 86-59
 - אלי שרון, ההורים והקטין עובר החוק, פלילים תשנ"ד 1994, עמ' 281-263.
 - דן שניט, כושרו המשפטי של קטין וסמכות ההורים לייצגו, חברה ורווחה ו', תשמ"ד עמ' 25-7.
 - Brown, S., **On Easy Money? Solicitors and Social Data**, Magistrates At Work, chapter 7, p. 83-96.
 - Barry C. Feld, The Right to Counsel in Juvenile Court, 79 **L. Crime & Criminology** (1989) 1185.
- הליכים אזרחיים
- כללי
 - חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960
 - חוק הפיקוח על מעונות, התשכ"ה 1965.
 - חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו 1966.
 - האמנה בדבר זכויות הילד, רשומות- כתבי אמנה 1038, כרך 31, סעיפים 3, 12, 40.
 - דו"ח ועדת רוט לוי - השמה חוץ ביתית
 - נוער בפלילים, החזקת חוסים במעונות, אלי שרון, פרק ט"ז, עמ' 403-383.
 - רשות חסות הנוער - מבנה וייעוד, משרד העבודה

והרוחה.

- <http://wwwynet.co.il/articles/0,7340,L-3607652,00.html>
לעצור את כליאת בני הנוער,
ד"ר אסתר הרצוג
- Sobie, Merril, "The child client: Representing children in child protective proceedings", **Touro Law Review** 22, (2006): 745 – 825.
- דו"ח ועדת רוט לוי, הועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה, דו"ח ועדת המשנה בנושא ייצוג נפרד לילדים בהליכים אזרחיים משרד המשפטים, 2003.
- Alston, 'The Best Interest Principle: Towards a Reconciliation of Culture and Human Rights' (1994) 8 International Journal of Law and Family (1994), p. 16-25.
- Masson, 'Representation of Children in England: Protecting Children in Child Protection Proceedings', (2000) 34(3) Family Law Quarterly 467
- Sutherland, E. (1992), The Role of Children in the Making of decisions which affect them, in: Freeman, M. & Veerman, P. The Ideologies of Children's Rights. Kluwer Academic Publishers.
- טובת הילד מול זכויות הילד
- יחיאל ש. קפלן, מטובת הילד לזכויות הילד – ייצוג עצמאי של קטינים, משפטים לא(3) תשס"א עמ' 692-623.

- Alston, 'The Best Interest Principle: Towards a Reconciliation of Culture and Human Rights' (1994) 8 International Journal of Law and Family (1994), p. 16-25.
- Masson, 'Representation of Children in England: Protecting Children in Child Protection Proceedings', (2000) 34(3) Family Law Quarterly 467.
- Sutherland, E. (1992), The Role of Children in the Making of decisions which affect them, in: Freeman, M. & Veerman, P. The Ideologies of Children's Rights. Kluwer Academic Publishers.

• ייצוג רגיש מגדר

סרט: פרשס של הבמאי לי דניאלס, שנת 2009

- פריט חובה: שרון ציונוב, שירן רייכנברג, ורעות רוזנר, "מישהו שומע אותי? על ייצוג רגיש מגדר לנערות בבית משפט לנוער" מעשי משפט ג' (2010).
- מרים גולן "הבדלים בין נערים לנערות השוהים במסגרת חוץ-ביתית כפויה", חברה ורווחה כב(4), 519-544 (2002).
- כהן, ת. עורכת "לחיות בצל הסוד: גילוי עריות – סיפורים אישיים (1991) הוצאת מודן בחסות המועצה לשלום הילד ומיט"ל

6. גישות שונות לעבריינות נוער – מבט השוואתי

- לסלי סבה, שיפוט נוער או שיפוט עבירותיו, משפטים כ"א, עמ' 575.
- Barry c. Feld, **Criminalizing Juvenile Justice**, 69 (minn.l.rev.141 (1984
- Barry c. Feld, **The Juvenile Court Meets the Principle of the Offence** 78 J.Crime.L & Criminology 1185 (1989
- Barry c. Feld, **The Transformation of Juvenile Court**, 75 (Minn.L.Rev. 691 (1991
- (**In Re Gault** 387 US.l (1967), 87 S. CT.1428 (1967

7. שרות המבחן לנוער- רשות

- פקודת המבחן [נוסח חדש], תשכ"ט-1969
- שירות המבחן לנוער, בעריכת לאה ברגר ואשר וגנברג, בהוצאת הספריה המרכזית לעבודה סוציאלית, 1991, עמ' 40-9.
- לאה קראוס ואפריים ברוור, ראיון קטינים בשירות המבחן לנוער, קטינים נפגעים וקטינים פוגעים – תשאול וראיון בהליך המשפטי, עמ' 189-217.
- דן שניט, העובד הסוציאלי ומערכת המשפט, החוק הפרט ושירותי הרווחה – פרק ג', (פרסומי מועצת בתי הספר לעבודה סוציאלית בישראל), עמ' 87-115
- נאוה אלעד ואניטה וינר, שירות המבחן לנוער ותולדות הטיפול בילדים ובנערים עזובים ועוברי חוק, פרסומי מועצת בתי הספר לעבודה סוציאלית בישראל, הוצאת רמות, אונ' ת"א.

8. **RESTORATIVE JUSTICE** (צדק מאחה) כאלטרנטיבה להליך הפלילי- רשות

- שרביט, ר'; ברוור א'; ברקוביץ, מ'; גולדשטיין, ע'; ניב, ג. (2003), קבוצת דיון משפחתית – ק.ד.מ לנוער עובר חוק, (לא פורסם).
- שרי גרבלי –ענית, פרוייקט פקע"ת – תכנית פיוס בין הקורבן לעברייני, עבריינות ועבודה סוציאלית: ידע והתערבויות, בעריכת ווזנר, גולן וחובב, עמ' 330-345.
- Umberit, M.S. (1991), **Mediation of Youth Conflict: A Multi-System Perspective**, Child and adolescent social work, vol. 8 (2) 141-153
- Allison and Gabrielle Maxwell. 1998. **"Restorative Justice in New Zealand: Family Group Conferences as a Case Study."** *Western Criminology Review* 1 (1). [Online]. Available: <http://wcr.sonoma.edu/v1n1/morris.html>

רשימת הקריאה הינה רשימה ראשונית וייתכנו שינויים לאורך השנה. חלה חובה להתעדכן לפני כל שיעור בחומרי הקריאה הרלוונטיים.

סמסטר מהנה ומוצלח!